

NOTITIE

Onderwerp	Verslag water en visdag 2018
Project	Koopmanspolder monitoring 2018
Opdrachtgever	RWS-WVL
Projectcode	107396
Status	Ongecontroleerd (aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend)
Datum	24 januari 2019
Referentie	-
Auteur(s)	R. van Ek

Bijlage(n) 2

Aan deelnemers bijeenkomst, bijlage I

Bijeenkomst op 20 december in dorpshuis Cultura (Kleingouw 112-113, 1619 CH Andijk). Per abuis is in de uitnodiging een verkeerd adres opgegeven voor het dorpshuis.

Aanwezig: zie bijlage I

1 AGENDA

19.00 Inloop
19.15 Welkom, doel
19.20 Resultaten monitoring 2018
19.50 Vragen, discussie
20.00 pauze
20.10 Voorstel peil, monitoring, beheer 2019
20.45 Conclusies en vervolgspraken
21.00 Afsluiting

2 RESULTATEN MONITORING 2017

Voor presentatie zie bijlage II. Veel onderdelen zijn conform eerdere jaren doorgezet, uitgezonderd oppervlaktewaterkwaliteit en grondwater. Door er pas laat duidelijkheid was over financiering lukte het niet meer om een student te regelen voor de monitoring van de 8 locaties. Het jaar 2018 was april tot augustus warmer dan gemiddeld. Het was ook een bijzonder droog jaar (laagste neerslagsom tot nu toe). Het waterpeil was relatief hoog met water op maaiveld in het voorjaar en tegen maaiveld aan in de zomer. De streeplijsten laten zien dat de soortenrijkdom op land in 2018 nog wat is toegenomen, maar dat de soortenrijkdom in de oever- en waterzone vanaf 2015 stabiel is gebleven. Het oppervlaktewater was bijzonder helder in het voorjaar met veel kranswier op sommige plaatsen, maar in de loop van de zomer overwoekerd geraakt met flab en waterplanten als smalle waterpest. In 2017 was sprake van een mooie ontwikkeling van riet langs de oevers van de weilanden, maar in 2018 verdwenen als gevolg van ganzenvraat. Er zijn exclusies geplaatst om na te kunnen gaan hoe de oever zich ontwikkelt zonder ganzenvraat. De vegetatieopnamen geven aan PQ-I aquatisch is geworden door de peilverhoging. PQ-II en

PQ-III komen sterk overeen met metingen uit 2017. De maandelijkse vogelwaarnemingen laten een stabilisatie zien in soortenaantallen en een lichte vermindering in het aantal individuen. Er is een duidelijke toename in rietbewoners (kleine karekiet, rietgors). Er zijn 20 verschillende soorten broedvogels waargenomen. Het broedsucces was gemiddeld. Buiten de 61 vogelsoorten waargenomen tijdens de maandelijkse tellingen (SBB) zijn nog aanvullende losse waarnemingen uitgevoerd met o.a. purperreiger, kleine zilverreiger, ooievaar, baardmannetje, houtsnip, bokje, waterral, ijsvogel, groene specht, oeverpieper, bosruiter en groenpootruiter. In de ondiepe waterpartijen op maaiveld en in de sloten is bijzonder veel jonge vis (blankvoorn) waargenomen. Er zijn beelden getoond van de grote abundantie aan vis in en om de Koopmanspolder.

3 VRAGEN EN DISCUSSIE NAV MONITORING 2018

Opmerkingen na afloop presentatie Remco van Ek:

1. Volgens Marco stemmen de gegevens over de broedvogels niet overeen met zijn waarnemingen. Remco geeft aan dat deze gegevens zijn afgeleid van de waarnemingen van Marco, Douwe en Jaap en afkomstig zijn van de SOVON BMP website. Afsproken wordt om dit nog nader bilateraal door te spreken.
2. Remco merkt op dat ondanks de grote warmte en de grote hoeveelheid vis in de Koopmanspolder in het jaar 2018 er geen sprake was van botulisme en grootschalige vissterfte. De buisvizel heeft lang aangestaan en het waterpeil was relatief hoog. Dit heeft mogelijk gunstig uitgedaakt. Het enige moment dat er wat dode vis werd waargenomen was nadat de verbinding met het IJsselmeer werd open gezet en er vis werd uitgemalen. Dit zijn enkele individuen die in de betonnen bak onder de molen zijn gestikt door zuurstoftekort. De lokstroom lokte vervolgens een grote hoeveelheid baars (zie <https://youtu.be/1iFL74i19Us>). Volgens Gerard is dit vooral jonge, hongerige vis die op zoek is naar voedsel. De vis is ingelaten naar de Koopmanspolder. Door predatie (snoek) en kannibalisme zal het aantal jonge vis (baars) sterk afnemen.
3. De Koopmanspolder staat nog steeds volop in de belangstelling. ANV Hollands Noorden¹ en de Provincie Noord-Holland² (website programma natuurontwikkeling) hebben prominente foto's van de Koopmanspolder op hun website staan. Verder is er een bezoek geweest van het visserijnetwerk³, zijn er diverse veldexcursies en andere publiekmomenten georganiseerd. Vraag is of de natuurnetwerkdag die Marco van der Lee coördineert ook eens op de zaterdag kan worden georganiseerd omdat veel mensen door de weeks werken. Het is aardig om excursies te organiseren. Belangrijk is wel dat de verschillende belangen (onderzoek-beheer etc) waar nodig worden afgestemd.
4. Er zijn vragen over het precieze gedrag van ganzen. Het is wellicht interessant om eens ganzenonderzoekers/beheerders te betrekken bij de Koopmanspolder. Wellicht als onderdeel van een ganzenexcursie.
5. In 2017 zijn met studenten van het Clusiuscollege zogenaamde floatlands gemaakt. Deze zijn bedacht om beschutting te bieden aan vis in de slibkom aan de zijde van het IJsselmeer. Afgelopen jaar is er sprake geweest van vandalisme waardoor er extra werk moest worden verricht om de floatlands te herstellen. Vraag is of niet op een andere wijze beschutting kan worden verzorgd. De suggestie is gedaan om bij de inlaat wilgenstaken te plaatsten die rechtop in het water staan. Dit zou predatie door visetende vogels voorkomen.
6. In de vorige bijeenkomst was aangekondigd dat er behoefte was aan een natuurgerichte inrichting van de zwemkom in bezit bij het recreatieschap. Er is een bijeenkomst geweest waar ideeën zijn geventileerd maar inmiddels wordt de ontwikkeling in een breder kader gezet voor economische ontwikkeling van de kustzone. In dat kader spreekt Marco de verzoeking waarom een aantal grote populieren nog niet is

¹ <https://www.anvhollandsnoorden.nl/> en <https://www.anvhollandsnoorden.nl/projecten/koopmanspolder>

² <https://maps.noord-holland.nl/kaartenportaal/apps/MapJournal/index.html?appid=b28853faddb34e65a726d6a3147f52b3#>

³ <https://www.vissennetwerk.nl/>

gekapt om het zo gemakkelijker te maken voor eenden om de Koopmanspolder in en uit te vliegen en de kans op predatie door roofvogels te verminderen in de Koopmanspolder. Het voorstel krijgt niet veel bijval. Het eenden verhaal komt niet geloofwaardig over (eendenkooien) en met een paar populieren heb je al roofvogels.

7. Remco geeft aan dat hij heel graag had gezien dat in de zwemkom waterriet wordt gerealiseerd. Er is een groot gebrek aan waterriet in de grote wateren terwijl deze vegetatie van grote waarde is voor de vispopulatie en uiteindelijk ook de vogels. In het IJsselmeer en Markermeer komen in de zomer velden met waterplanten voor. Jonge vis kan daar in de zomer tussen schuilen. In de winterperiode zijn als die waterplanten afgestorven. Vooral het waterriet kan in de winterperiode beschutting geven aan opgroeiende jonge vissen. Om waterriet te kunnen ontwikkelen moet je tijdelijk droogval kunnen realiseren waardoor aanwezige rietkernen sterk kunnen uitbreiden (dit hebben we ook gezien bij de droogval in 2015). Vervolgens kun je het peil weer opzetten en heb je waterriet. De zwemkom is ideaal omdat hier goedkoop tijdelijke droogval kan worden gerealiseerd. Het is al een kom met een kleine opening die gemakkelijk kan worden afgesloten waarna het gebied tijdelijk kan worden leeggepompt. Het is aan Rijkswaterstaat om hier iets mee te doen. De ideeën spreken aan.
8. Tijdens de presentatie is aangegeven dat in de weilanden wel een erg aaneengesloten mat van fioringras ontwikkeld. Juist in de open delen die lang geïnundeerd zijn geweest blijken zich zeldzame soorten als klein vlooienkruid, liggende ganzerik en (nieuwkomer) slijkgroen zich te ontwikkelen. De maantellingen hebben ook de meeste vogels laten zien in 2014 toen de polder lang zeer nat was. Het natuurpeil is nu afgestemd op de optimalisatie van natuurwaarden en er is nu in feite drie jaar op rij een 'natuurlijk peil' gesimuleerd. Het voorstel is om het peilverloop in 2019 weer eens langer hoger in te stellen. Het kan de kans op broedsucces voor weidevogels verminderen, en er zijn ook zorgen voor het voedselaanbod. Een te hoog peil leidt tot een verlies aan bodemleven (regenwormen, emelten) van belang als voedselbron voor weidevogels. Anderzijds is in de kleine polder IJdoorn als jaren sprake van een geïnundeerd boerengrasland dan nu bekend staat als vogelparadijs vanwege de vele steltlopers die zich daar ophouden. Mogelijk dat een verschuiving in voedselaanbod optreedt van bodemleven naar waterleven. Zowel vanuit de vogels (Leon Kelder) als de planten (Annelies Ter Horst) zijn positief. Overigens blijken op open, slikkige gronden ook veel roofspinnen voor te komen wat een mooie voedselbron is voor vogels. Aangegeven wordt om dit experimenteren met water vasthouden te combineren met peilverloop en het een onderdeel te maken van de resultaten.

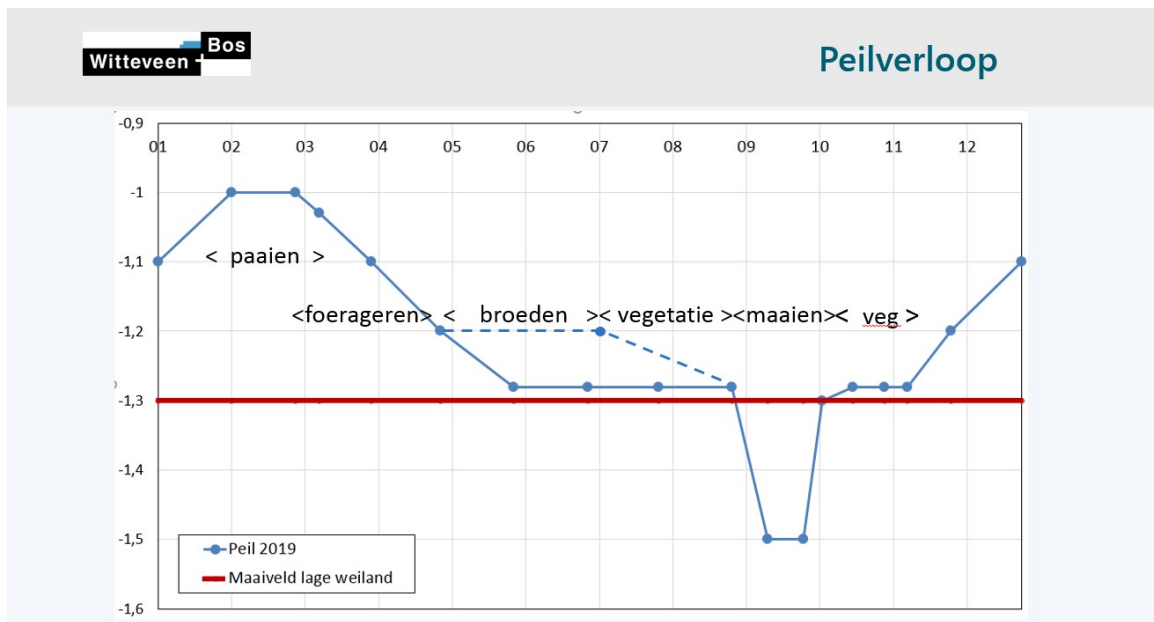
4 ACTIVITEITEN VOOR 2019 (PEIL, BEHEER, MONITORING)

Ter ondersteuning voor de discussie laat Remco een aantal slides zien ten aanzien van peilbeheer. Het peilverloop wordt in detail getoond. In de jaren 2016 t/m 2018 is een natuurlijk peilverloop nagestreefd met hoge peilen met water op maaiveld in het voorjaar en lagere zomerpeilen. Het jaar 2016 had behoorlijk hoge peilen, in 2017 waren de zomerpeilen lager dan het voorgaande jaar (om effect op vegetatie en weidevogels na te gaan) en in 2018 waren de waterpeilen weer redelijk hoog (tbv voor steltlopers). Er is nu een gedetailleerde actuele maaiveldhoogtekaart beschikbaar (AHN3, 0,5 m) waardoor droogleggingskaarten/inundatiekaarten kunnen worden gemaakt. De droogleggingskaarten geven goed aan wat het effect is van een bepaald peilbeheer.

Peilbeheer

Het voorstel is om in januari-februari het peil flink te verhogen naar circa -1.1 of zelfs (kort) -1.0 m NAP. Er staat dan in het voorjaar 20 tot 30 cm op het grasland. Dit is ideaal voor de vissen om te paaien en eieren af te zetten op het gras. Vervolgens in maart - april het peil laten zakken naar -1.2 m NAP en daar langere tijd op houden. Rond half maart komen de steltlopers en dan zijn de plas-dras weilanden een mooie plek om te foerageren. Daarna start het broedseizoen. Het peil mag dan geleidelijk uitzakken naar -1.3 m NAP, maar dit af laten hangen van het verloop van de zomer. De bedoeling is dat er gedurende de gehele zomer plas-dras situaties aanwezig blijven in het middelste weiland. Na juli-augustus mag het peil naar -1.3 m NAP. We houden dan een nat grasland, maar de plas-dras condities kunnen verdwijnen door verdamming. Eventueel in

september of oktober verlagen naar -1.5 m NAP zodat de draagkracht van de bodem toeneemt en de weilanden met machines kunnen worden bereiden in verband met maaibeheer.

5 CONCLUSIES EN AFSPRAKEN

Hoewel het inhoudelijk een goede bijeenkomst was heeft de water en visdag 2018 is te lage opkomst. Dit komt vermoedelijk door het tijdstip. Het is niet gunstig om dit in de drukke maand december te organiseren. Daarnaast zijn er ook zaken mis gegaan bij de uitnodiging. Voor de volgende keer zal de bijeenkomst in januari worden georganiseerd na het meetjaar. Dan zijn de agenda's vermoedelijk nog leeg en ligt er een complete meetreeks.

Afspraken

1. Remco zet verslag en rapportage op de website <https://rvanek.home.xs4all.nl/kmp/>
2. Remco zal meer informatie (foto's en filmpjes ontsluiten op deze site
3. Voor de verslaglegging over de broedvogels zal Remco nog afstemmen met Marco.

BIJLAGE I - DEELNEMERS

Deelnemer	Organisatie	email
Remco van Ek	Witteveen+Bos	remco.van.ek@witteveenbos.com
Roel Doef	Rijkswaterstaat (WVL)	roel.doef@rws.nl
Marco van der Lee	ANV NoordHollandNoord	marcovanderlee@quicknet.nl
Gerard Manshanden	Fishflow innovation	gmanshanden@fishflowinnovations.nl
Douwe Greydanus	KNNV	d.greydanus@quicknet.nl
Nico Jonker	Provincie Noord-Holland	JONKERN@Noord-Holland.nl

BIJLAGE II - PRESENTATIES

Alle presentaties zijn beschikbaar via de onderstaande link

<https://rvanek.home.xs4all.nl/kmp/>